

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

- a) **IZVJEŠĆE O RADU ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD HAZU U OSIJEKU U 2012. GODINI**
- b) **PLAN RADA ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD HAZU U OSIJEKU ZA 2013. GODINU**

Podnositelj

*Zavod za znanstveni i umjetnički rad
HAZU u Osijeku*

Osijek, svibnja 2013.

a) **IZVJEŠĆE O RADU ZAVODA ZA ZNANSTVENI
I UMJETNIČKI RAD HAZU U OSIJEKU U 2012.
GODINI**

Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku je znanstvena jedinica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu kojom rukovodi voditelj i upravitelj Zavoda, te Znanstveno vijeće Zavoda.

Voditeljica Zavoda je akademkinja Vlasta Piližota, a upravitelj Zavoda prof.dr.sc. Antun Tucak, professor emeritus u dopunskom radnom odnosu.

U Zavodu su tri stalno zaposlena djelatnika: viša asistentica, administrativni tajnik i dostavljač-čistačica.

Članovi Znanstvenog vijeća su: akademkinja Vlasta Piližota, akademkinja Alica Wertheimer-Baletić, prof.dr.sc. Andrija Pozderović, prof.dr.sc. Antun Tucak, professor emeritus i doc.dr.sc. Andrija Zdravčević.

Znanstvenoistraživački rad

Projekt Osječka Tvrđa

Zavod za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku pokrenuo je inicijativu izrade povijesnih znanstvenih studija i sintetske znanstvene monografije Osječka tvrđa, temeljenu na slijedećim tezama:

Osječka Tvrđa tijekom dvomilenijskog postojanja nastala je i održala se kao branik prijelaza preko Drave: njena lokacija neposredno nakon utoka Drave u Dunav prekida snažnu dunavsku barijeru i omogućava najpovoljniji ekspanzijski kontakt jugoistočnih europskih i maloazijskih država sa srednjoeuropskim državama, a to podrazumijeva građenje mosta i njegovih branika. Ova strateška uloga osječke lokacije manifestirala se tijekom povijesti:

Pretpovijesna naselja na lokalitetima sliva Drave u Dunav.

Utvrđena antička Mursa s kamenim mostom začetak je organiziranog i branjenog prijelaza preko Drave.

Srednjovjekovni kaštel, te opkopima i zidom opasano naselje na području današnje Tvrđe nastavlja zacrtanu povijesnu funkciju.

Turski Osijek izgrađen je kao snažna tvrđava sa zamjetnom gradskom arhitekturom, a sagrađeni famozni most bio je tada shvaćen kao svjetsko čudo i ključni oslonac turskih vojni.

Novovjekovni Osijek oblikovan je kao idealni grad renesansno-barokne fortifikacijske arhitekture i branik prijelaza preko Drave.

Moderni Osijek po uzoru na europske gradove pretežno je oslobođen od utvrda i opkopa, no urbana jezgra ostala je gotovo intaktna.

Povijesnost i kvaliteta fortifikacijske baštine Osijeka nameću potrebu znanstvene obrade dosadašnjeg društvenog i arhitektonsko-urbanističkog razvitka grada-tvrđave u cilju prezentacije domaćoj i europskoj kulturnoj i stručnoj javnosti.

Recentno stanje osječke Tvrđe zahtijeva ispitivanje i sintetiziranje optimalnog programa razvitka.

U cilju kvalitetnog ostvarenja znanstvene monografije Osječka Tvrđa neophodna je suradnja svih kulturnih institucija grada Osijeka i Osječko-baranjske županije.

Voditelj projekta: akademik Andrija Mutnjaković.

Projekt Stara knjiga - kulturno-povijesno i znanstveno izvorište

Tiskopisna građa Muzeja Slavonije zasigurno će poslužiti kao izvorište istraživačima brojnih kulturnih i znanstvenih institucija kao što su Zavod za biološku antropologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku, Odjel za fiziku Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Odsjek za povijest, Odsjek za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Umjetnička akademija Osijek.

U okviru projekta sljedeće godine je planiran stručno-znanstveni skup Stara knjiga kulturno-povijesno i znanstveno izvorište. Na stručno-znanstvenom skupu predavači će progovoriti riječima imatelja, ali i korisnika ove i sličnih zbirke o važnosti i raznolikosti navedenih fondova, njihovoj aktualnosti, znanstvenoj i kulturno-povijesnoj utemeljenosti, nužnosti zaštite i valorizacije. Knjižničari, muzealci, bibliofili, znanstvenici sa svoga bi izvorišta proniknuli u staru knjigu te ukazali na njezinu slojevitost - kao muzejski predmet, kao kulturno-povijesno polazište u proučavanju obitelji, pojedinca, imatelja i čitatelja određene zbirke kao i neprijepornom znanstvenom angažmanu od samoga začetka tiskarstva.

Voditelj projekta: dr.sc. Marina Vinaj.

Projekt Tri katedrale - Osijek, Đakovo i Pečuh

U 13. stoljeću Đakovo se s okolicom izdvaja iz Pečuške biskupije čije je sjedište smješteno u mađarskom gradu Pečuhu. Katedrala Biskupije Bazilika Sv. Petra i Pavla (Székesegyház - Szent Péter és Pál, Pécs) čini najznačajniju povijesnu baštinu toga grada. Izgrađena je između 11. i 12. stoljeća, na dijelovima prethodne crkve datirane u razdoblje između 4. i 5. stoljeća. Nakon temeljitih renovacija današnji izgled potječe iz 1891. godine. Bazilika svoj neoromanički izgled zahvaljuje bečkom arhitektu Friedrichu von Schmidtu, dakle istom arhitektu koji je poslije iznenadne smrti arhitekta Carla Roesnera angažiranog na gradnji Đakovačke katedrale dovršio gradnju svjetionika slavonske ravnice.

Usput, ali značajno za naglasiti, Pečuh je grad velikog slikara Victora Vasarelija, kao što je Osijek grad velikog slikara Julija Knifera. I jedan i drugi, na svoj su način stvorili katedrale (europskog) likovnog duha. Ikona Maljevičevog kvadrata temelj je njihovih katedrala. Kniferova katedrala je linija-znak Meandara - refleksija glazbenog ritma, refleksija horizontale i vertikale, a Vasarelijeva katedrala je "vertikalni grad izgrađen na stijeni" - refleksija francuskog grada Gordesa. Vasarelijeva katedrala posjeduje i svoje odjeke u Isusovim riječima upućenim Petru: "...Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit će Crkvu svoju...". Kniferova katedrala je bezvremeni fraktalni dragulj, često detalj umjesto cjeline, a često i «cjelina manjih cjelina», veličanstveni kontinuum diskontinuiteta, ponavljanja i razvoja. Kniferov meandar je fraktalna linija-krivulja morske obale, a možda se najbolje može opisati naslovom slike Marca Shagala "Vrijeme je rijeka bez obala".

Zahvaljujući plejadi istaknutih đakovačkih biskupa (Antun Mandić), a posebno nastojanjem našeg (osječkog) velikog, europskog Josipa Jurja Strossmayera nastaje velebna Đakovačka "neo-barokna" katedrala. Gradili su je, u razdoblju od 1866. do 1882. godine bečki arhitekti Carl Roesner i Friedrich von Schmidth. Kao pionir i preteča ekumenskog duha, mecena i promotor hrvatske kulture, umjetnosti, prosvjete i znanosti biskup Strossmayer je na vrijeme uočio i razvitak (važnost) Osijeka. Njegovom zaslugom sagrađena je (1894. - 1898.) "moderna gornjogradska vertikala", župna crkva sv. Petra i Pavla - "osječka katedrala".

Nacrte za župnu crkvu izradili su njemački arhitekt Franz Langenberg i bečki arhitekt Richard Jordan.

Kruna višegodišnjih nastojanja oko povezivanja Strossmayerovih životnih vertikala ostvarena je 2008. godine uzdignućem Đakovačko-osječke nadbiskupije i osnivanjem Đakovačko-osječke crkvene pokrajine. Župna crkva Sv. Petra i Pavla Apostola dobila je time dostojanstvo konkatedrale odnosno drugostolne crkve Đakovačko-osječke nadbiskupije. Time su ujedno revitalizirani i bogati počeci kršćanstva Murse (staro ime Osijeka) iz 1. stoljeća. Tri katedrale čine svakako i temelj naše europske baštine s intenzivnijom suradnjom, pogotovo proglašenjem Pečuha gradom europske kulture 2010. godine.

U likovnom konceptu multimedijalne izložbe dominira "osječka neo-gotička vertikala", a ostale dvije katedrale čine svojevrsni kontrapunkt, povijesno-horizontalnu reminiscenciju. Mursa ili staro ime Osijeka, staroilirskog je podrijetla s topografskim značenjem - močvarno mjesto. Krajobraz je ovoga područja, poput "nemirne čovjekove prirode", neprekidno izložen promjenama diktiranih odnosom dviju rijeka, Drave i Dunava. Geografsko-politički položaj "plime i oseke (Osijeka)" (Još neistražena mađarska jezička prilagodba "Eszék" asocira na stolicu, prvostolnicu...?), fluentna granica Istoka i Zapada, sjevera i juga, te *digitalno-likovni refleksi* povijesne memorije i sadašnjeg trenutka, samo su neka od referentnih područja izložbe. Izložba je kontinuitet likovno-grafičkih istraživanja na području "fraktalnih likovnih fenomena" ili *digitalnih fraktalnih struktura*. Analogni slikarski pandan digitalnoj fraktalizaciji sastoji se u obliku skaliranja slikarskih (euklidskih) "reflektatora". Reflektatora je osnovni oblik - "fraktalni dragulj", koji se ponavlja u varijacijama, dajući slici osjećaj jedinstva i energetske pobuđenosti. Slikarskom fraktalizacijom nastaje lom rigidne, digitalne i "savršene" samosličnosti s naglaskom na autorsku "nesavršenost" rukopisa. Sam je Paul Klee svojedobno "definirao" umjetnost "kao moguću grešku u sistemu", naglasivši na taj način razliku između umjetnosti i znanosti.

Voditelj projekta: Pavle Hegeduš, akademski slikar.

Projekt Arhivska istraživanja u sklopu projekta Kompleks Franjevačkog samostana u Osijeku - istraživanje, valorizacija, prezentacija

Nestankom Murse početkom Srednjeg vijeka taj prostor više od tisućljeća - sve do početka 18. stoljeća ostaje neurbanizirano područje u okolici novog gradskog tkiva koje se razvija tijekom Srednjeg vijeka, zapadno od njega, na prostoru današnje Tvrde pod slavenskim imenom Osijek, odnosno mađarskim Esek. Ovo bi bila druga ishodišna točka, a ujedno i druga faza urbanog razvitka današnjeg grada. Urbanu povijest prostora kojeg zauzima suvremeni Osijek tako obilježavaju dvije posve različite lokacije i diskontinuitet urbane naseljenosti.

Pri posljednjem zaštitnom arheološkom iskopavanju provedenom krajem 2003. i početkom 2004. godine u prostoriji najstarijeg dijela bivšeg franjevačkog samostana u osječkoj Tvrđi, pronađene su velike količine predmeta, te su otkriveni dijelovi arhitekture, što iznova otvara pitanja vezana za ubikaciju pojedinih objekata srednjovjekovnog i turskog Osijeka.

Prostor samostana smatra se, naime, ishodištem kontinuirano naseljenog grada od Srednjeg vijeka do danas, odnosno pretpostavka je kako se grad u Srednjem vijeku formirao oko ovog povišenog prostora, na kojem se nalazila citadela, tj. na manjoj uzvisini zidom opasani kaštel feudalnih vladara Osijeka - obitelji Korođ i u neposrednoj blizini, južno od nje, crkva.

Arhivsko istraživanje ovog prostora potrebno je provesti u inozemnim arhivima jer je građa u domaćim arhivima nedostatna. Tragom objavljenog podatka kako je u srednjem vijeku postojao u osječkoj Tvrđi samostan augustinskog reda trebalo bi provesti istraživanje u Mađarskom nacionalnom arhivu u Budimpešti. Isto tako potrebno je potražiti možebitnu građu u Arhivu franjevačkog samostana u Budimpešti koja se odnosi na početke gradnje najstarijeg dijela današnjeg franjevačkog samostana i uopće početku djelovanja franjevaca u Osijeku.

U arhivima u Beču trebalo bi istražiti arhivsku građu i nacрте (tj. planove) vezane uz probleme oko nekada postojećeg kaštela obitelji Korod i okolnih objekata na lokaciji predviđenoj za arheološka istraživanja. S obzirom kako se niti o objektu današnjeg franjevačkog samostana (bivša zgrada Gornje oružane) gotovo ništa ne zna, potrebno je također potražiti građu vezanu uz gradnju tog objekta u navedenim bečkim arhivima.

Zavod je u suradnji s Odsjekom za arheologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti iz Zagreba, obavio arheološko istraživanje u dvorištu franjevačkog samostana u Tvrđi. Iskopavanje u cijelosti financira Ministarstvo kulture RH. Istraživanje slikovito je pokazalo, na otvorenih 600 m², izuzetno arheološko bogatstvo i višeslojnost prošlosti tog prostora. Najstariji nalazi datiraju se u brončano i željezno doba, no ujedno su pronađeni ostaci rimskog sloja, potom srednjovjekovna crkva, otomanska džamija i na koncu, kao najmlađa faza, ostaci franjevačke crkve i samostana iz 18. stoljeća. Istraživanja, u ime Zavoda za znanstveni i umjetnički rad iz Osijeka proveo je dr. sc. Tino Leleković iz Odsjeka za arheologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti iz Zagreba. Prikupljena građa i dokumentacija biti će obrađena i privremeno pohranjena u Odsjeku za arheologiju u Zagrebu.

Voditelj projekta: dr.sc. Tino Leleković.

Nakladnička djelatnost

Anali 28

Znanstveni časopis Anali svezak 28, sadrži radove s V. znanstvenog skupa "Dani Andrije Štampara, Štamparovo vrijeme, suvremenici i odjeci" održanog 30. i 31. ožujka 2012. godine u Slavanskom Brodu (u tisku).

Svečana akademija

U suradnji s Odjelom za kemiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku održana je 31. svibnja 2012. godine u Rektoratu Sveučilišta "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku Svečana akademija posvećena akademiku Smiljku Ašpergeru. Predavanje pod naslovom "Akademik Smiljko Ašperger" održao je akademik Nenad Trinajstić.

Simpozij

Pod pokroviteljstvom Vlade RH, a u suorganizaciji s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku održan je od 17. - 19. svibnja 2012. godine na Ekonomskom fakultetu Prvi međunarodni znanstveni simpozij "Gospodarstvo Istočne Hrvatske - jučer, danas, sutra". Na simpoziju su izlagali eminentni znanstvenici, stručnjaci i gospodarstvenici iz zemlje i inozemstva.

Izložba

U suradnji s Gradskim galerijama - Galerijom Waldinger postavljen je Izložbeni slikarsko-multimedijски projekt "Tri katedrale - Osijek, Đakovo i Pečuh", autora Pavla Hegeduša, akad. slikara - grafičara od 6. - 14. listopada 2012.

Okrugli stol

U organizaciji Centra za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima, a u suorganizaciji ostalih znanstvenoistraživačkih jedinica iz Slavonije - Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Požegi, Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Vukovaru, Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku i Hrvatskih šuma Uprave šuma Podružnica Vinkovci održan je 5. prosinca 2012. godine Okrugli stol "Zemlja" u prostoru Akademijina Centra za znanstveni rad u Vinkovcima. Cilj okruglog stola bio je istaći važnost najvećeg dobra Slavonije - zemlje, koja je nekoć priskrbila toj regiji kvalifikaciju najbogatije obećane zemlje i poželjne imigracijske destinacije.

Znanstveno-stručni skup

U organizaciji Sveučilišta "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku, a u suradnji sa Zavodom za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku, Prehrambeno-tehnološkim fakultetom u Osijeku, Poljoprivrednim institutom u Osijeku, Hrvatskom agencijom za hranu, Gradom Osijekom i Osječko-baranjskom županijom održan je 13. prosinca 2012. godine na Poljoprivrednom fakultetu u Osijeku 2. znanstveno stručni skup "Okolišno prihvatljiva proizvodnja kvalitetne i sigurne hrane". Održani skup je od iznimnog značaja u razmjeni znanstvenih i stručnih informacija za znanstvenike i stručnjake u proizvodnji kvalitetne i sigurne hrane.

Martina Harc, asistentica Zavoda

Dr.sc. Martina Harc obranila je 7. prosinca 2012. godine na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku disertaciju pod naslovom Determinante strukture kapitala hrvatskih poduzeća.

IZVJEŠĆE O OSTVARENIM PRIHODIMA I RASHODIMA U 2012. GODINI

Opis	Ostvarenje 2012.	Ostvarenje 2011.	Indeks 2012./ 2011.
PRIHODI	475.000,00 kn	341.532,00 kn	139,08
1. OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA	100.000,00 kn	126.000,00 kn	79,37
2. GRAD OSIJEK	105.000,00 kn	105.000,00 kn	100,00
3. MINISTARSTVO ZNANOSTI RH	0,00 kn	10.532,00 kn	0,00
4. MINISTARSTVO KULTURE RH	270.000,00 kn	100.000,00 kn	270,00
UKUPNO PRIHODI	475.000,00 kn	341.532,00 kn	139,08
RASHODI	944.772,80 kn	473.940,24 kn	199,34
MATERIJALNI TROŠKOVI			
1. Dnevnice za službena putovanja	1.706,00 kn	0,00 kn	
2. Uredski materijal	6.624,49 kn	7.799,90 kn	84,93
3. Stručna literatura	3.629,95 kn	3.039,85 kn	119,41
4. Materijal za čišćenje i higijenske potrepštine	2.537,37 kn	2.574,64 kn	98,55
5. Energija i grijanje	16.111,80 kn	18.580,55 kn	86,71
6. Nabavka uredske opreme (telefonska centrala)	183,00 kn	0,00 kn	
7. Troškovi telefona, interneta i poštarine	9.817,24 kn	16.967,01 kn	57,86
8. Tekuće i investicijsko održavanje	157,44 kn	157,44 kn	100
9. Komunalne usluge	4.263,71 kn	3.738,40 kn	114,05
10. Usluge studentskog servisa	0,00 kn	0,00 kn	
11. Grafičke i tiskarske usluge	10.220,03 kn	9.940,00 kn	102,82
12. Film i izrada fotografija	0,00 kn	0,00 kn	
13. Reprezentacija	1.743,34 kn	2.900,75 kn	60,1
14. Računalne usluge	1.573,50 kn	0,00 kn	
15. Ostali nespomenuti rashodi (izrada plakata)	9.207,78 kn	36.743,30 kn	25,06
16. Putni troškovi vanjskih suradnika	703,00 kn	1.621,60 kn	43,35
17. Honorari za izdavačku djelatnost	0,00 kn	7.876,80 kn	-
OSTALI TROŠKOVI			
U suradnji s Odsjekom za arheologiju HAZU iz Zagreba obavljena su arheološka istraživanja u dvorištu franjevačkog samostana u Tvrđi	270.000,00 kn	0,00 kn	
Osječka Tvrđa	204.294,15 kn	100.000,00 kn	204,29
Mursa i njeno područje u antičko doba	282.000,00 kn	262.000,00 kn	107,63

Mursa - Hadrijanova kolonija uz limes Rimskog carstva	20.000,00 kn	0,00 kn	
Sulejmanov most u Osijeku povijesni dossier i suvremena interpretacija	20.000,00 kn	0,00 kn	
Crkvena arhitektura Osječke Tvrđe	20.000,00 kn	0,00 kn	
Konzervatorske i urbanističke posljedice rušenja bedema Tvrđe u Osijeku	20.000,00 kn	0,00 kn	
Monografija o zavjetnom spomeniku Presvetog Trojstva u Osječkoj Tvrđi	20.000,00 kn	0,00 kn	
Kroz nutarnji grad: gostionice, svratišta i jedan samostan	20.000,00 kn	0,00 kn	
UKUPNO RASHODI	944.772,80 kn	473.940,24 kn	199,34
RAZLIKA PRIHODA I RASHODA	-469.772,80 kn	-132.408,24 kn	354,79
NEUTROŠENA SREDSTVA ZA PRIJENOS U 2013. GODINU	521.475,73 kn	386.453,97 kn	134,94
FINANCIJSKI REZULTAT	51.702,93 kn	254.045,73 kn	20,35

b)

PLAN RADA ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD HAZU U OSIJEKU ZA 2013. GODINU

Znanstvenoistraživački rad

Projekt Osječka Tvrđa

Zavod za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku odlučio je pokrenuti inicijativu i provesti organizaciju izrade povijesnih znanstvenih studija i sintetske znanstvene monografije Osječka tvrđa, temeljenu na slijedećim tezama:

Osječka Tvrđa tijekom dvomilenijskog postojanja nastala je i održala se kao branik prijelaza preko Drave: njena lokacija neposredno nakon utoka Drave u Dunav prekida snažnu dunavsku barijeru i omogućava najpovoljniji ekspanzijski kontakt jugoistočnih europskih i maloazijskih država sa srednjoeuropskim državama, a to podrazumijeva građenje mosta i njegovih branika. Ova strateška uloga osječke lokacije manifestirala se tijekom povijesti:

Pretpovijesna naselja na lokalitetima sliva Drave u Dunav.

Utvrđena antička Mursa s kamenim mostom začetak je organiziranog i branjenog prijelaza preko Drave.

Srednjovjekovni kaštel, te opkopima i zidom opasano naselje na području današnje Tvrde nastavlja zacrtanu povijesnu funkciju.

Turski Osijek izgrađen je kao snažna tvrđava sa zamjetnom gradskom arhitekturom, a sagrađeni famozni most bio je tada shvaćen kao svjetsko čudo i ključni oslonac turskih vojni.

Novovjekovni Osijek oblikovan je kao idealni grad renesansno-barokne fortifikacijske arhitekture i branik prijelaza preko Drave.

Moderni Osijek po uzoru na europske gradove pretežno je oslobođen od utvrda i opkopa, no urbana jezgra ostala je gotovo intaktna.

Povijesnost i kvaliteta fortifikacijske baštine Osijeka nameću potrebu znanstvene obrade dosadašnjeg društvenog i arhitektonsko-urbanističkog razvitka grada-tvrđave u cilju prezentacije domaćoj i europskoj kulturnoj i stručnoj javnosti.

Recentno stanje osječke Tvrde zahtijeva ispitivanje i sintetiziranje optimalnog programa razvitka.

U cilju kvalitetnog ostvarenja znanstvenih monografija projekta Osječka Tvrđa neophodna je suradnja svih kulturnih institucija grada Osijeka i Osječko-baranjske županije.

Voditelj projekta: akademik Andrija Mutnjaković.

Projekt Stara knjiga - kulturno-povijesno i znanstveno izvorište

Tiskopisna građa Muzeja Slavonije zasigurno će poslužiti kao izvorište istraživačima brojnih kulturnih i znanstvenih institucija kao što su Zavod za biološku antropologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku, Odjel za fiziku Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Odsjek za povijest, Odsjek za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Umjetnička akademija Osijek.

Planirani znanstveno-stručno-skup Stara knjiga - kulturno-povijesno i znanstveno izvorište progovorila bi riječima imatelja, ali i korisnika ove i sličnih zbirke o važnosti i raznolikosti navedenih fondova, njihovoj aktualnosti, znanstvenoj i kulturno-povijesnoj utemeljenosti, nužnosti zaštite i valorizacije. Knjižničari, muzealci, bibliofili, znanstvenici sa svoga bi izvorišta proniknuli u staru knjigu te ukazali na njezinu slojevitost - kao muzejski predmet, kao kulturno-povijesno polazište u proučavanju obitelji, pojedinca, imatelja i čitatelja određene zbirke kao i neprijepornom znanstvenom angažmanu od samoga začetka tiskarstva.

U okviru projekta održati će se znanstveno-stručni skup **Stara knjiga - kulturno, povijesno i znanstveno izvorište** i izložba **Stara knjižna građa iz Muzeja Slavonije Osijek** 25. listopada 2013. godine.

Voditelj projekta: dr.sc. Marina Vinaj.

Projekt Arhivska istraživanja u sklopu projekta Kompleks Franjevačkog samostana u Osijeku - istraživanje, valorizacija, prezentacija

Nestankom Murse početkom Srednjeg vijeka taj prostor više od tisućljeća - sve do početka 18. stoljeća ostaje neurbanizirano područje u okolici novog gradskog tkiva koje se razvija tijekom Srednjeg vijeka, zapadno od njega, na prostoru današnje Tvrde pod slavenskim imenom Osijek, odnosno mađarskim Esek. Ovo bi bila druga ishodišna točka, a ujedno i druga faza urbanog razvitka današnjeg grada. Urbanu povijest prostora kojeg zauzima suvremeni Osijek tako obilježavaju dvije posve različite lokacije i diskontinuitet urbane naseljenosti.

Pri posljednjem zaštitnom arheološkom iskopavanju provedenom krajem 2003. i početkom 2004. u prostoriji najstarijeg dijela bivšeg franjevačkog samostana u osječkoj Tvrđi, pronađene su velike količine predmeta, te su otkriveni dijelovi arhitekture, što iznova otvara pitanja vezana za ubicaciju pojedinih objekata srednjovjekovnog i turskog Osijeka.

Prostor samostana smatra se, naime, ishodištem kontinuirano naseljenog grada od Srednjeg vijeka do danas, odnosno, pretpostavka je kako se grad u Srednjem vijeku formirao oko ovog povišenog prostora, na kojem se nalazila citadela, tj. na manjoj uzvisini zidom opasani kaštel feudalnih vladara Osijeka - obitelji Korodž, i u neposrednoj blizini, južno od nje, crkva.

Arhivsko istraživanje ovog prostora potrebno je provesti u inozemnim arhivima jer je građa u domaćim arhivima nedostatna. Tragom objavljenog podatka kako je u srednjem vijeku postojao u osječkoj Tvrđi samostan augustinskog reda trebalo bi provesti istraživanje u Mađarskom nacionalnom arhivu u Budimpešti. Isto tako potrebno je potražiti možebitnu građu u Arhivu franjevačkog samostana u Budimpešti koja se odnosi na početke gradnje najstarijeg dijela današnjeg franjevačkog samostana i uopće početku djelovanja franjevaca u Osijeku.

U arhivima u Beču trebalo bi istražiti arhivsku građu i nacрте (tj. planove) vezane uz probleme oko nekada postojećeg kaštela obitelji Korodž i okolnih objekata na lokaciji predviđenoj za arheološka istraživanja. S obzirom kako se niti o objektu današnjeg franjevačkog samostana (bivša zgrada Gornje oružane) gotovo ništa ne zna potrebno je također potražiti građu vezanu uz gradnju tog objekta u navedenim bečkim arhivima.

Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku u suradnji s Odsjekom za arheologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti iz Zagreba, nastavlja arheološko istraživanje u dvorištu franjevačkog samostana u Tvrđi. Iskopavanje u cijelosti financira Ministarstvo kulture RH. Istraživanje, slikovito je pokazalo na otvorenih 600 m², izuzetno arheološko bogatstvo i višeslojnost prošlosti tog prostora. Najstariji nalazi datiraju u brončano i željezno doba, no ujedno su pronađeni ostaci rimskog sloja, potom srednjovjekovna crkva, otomanska džamija i na koncu, kao najmlađa faza, ostaci franjevačke crkve i samostana iz 18. stoljeća. Istraživanja, u ime Zavoda za znanstveni i umjetnički rad iz Osijeka, provodi dr.sc. Tino Leleković iz Odsjeka za arheologiju iz Zagreba. Prikupljena građa i dokumentacija biti će obrađena i privremeno pohranjena u Odsjeku za arheologiju u Zagrebu.

Voditelj projekta: dr.sc. Tino Leleković.

Projekt Crkvena arhitektura osječke Tvrđe

Unutar kompleksa osječke Tvrđe, među brojnim vojnim i civilnim građevinama posebno mjesto pripada sakralnim građevinama. Panoromom tvrđe dominira župna crkva sv. Mihovila izgrađena u prvoj polovici 18. stoljeća. U stilskom pogledu ona je preslika austrijskog baroka s vrlo vrijednim i bogatim crkvenim inventarom. Sjeveroistočnim dijelom Tvrđe, između Trga V. Lisinskog, Vodnih vrata i sjevernog tvrđavskog bedema ističe se crkva sv. Križa u kompleksu franjevačkog samostana. Franjevačka crkva sv. Križa građena je na samom početku 18. stoljeća, a tijekom prve polovice 18. stoljeća podignut je i novi veliki franjevački samostan. Crkve i samostan bili su središta kulture, znanja i duhovnog života, te su u njima već u prvoj polovici 18. stoljeća organizirane škole, prvi studij, djelovala je tiskara i sl.

Prilikom izvođenja zaštitnih radova na crkvi sv. Križa 1989.-1990. godine arheološkim je istraživanjem otkriveni su ostaci romaničko gotičke crkve dijelom u crkvi a dijelom u dvorišnom dijelu samostana. Crkva je rađena u gotičkom slogu a masivni kameni portal ima sva obilježja romanike. U apsidalnom dijelu crkve nađeni su ostaci nadgrobne ploče Filipa Koroga iz kraja 14. stoljeća. Postavlja se pitanje kad je zapravo izgrađena prva crkva u Tvrđi. Iz povijesnih izvora znamo da se u 12. stoljeću u Osijeku pojavljuju Cisterciti, postavlja se pitanje da li je romanička faza izgradnje vezana uz njihovo djelovanje. Povijesni izvori također govore da je u vremenu između 14. i 16. stoljeća u Tvrđi bila još jedna crkva o kojoj nemamo nikakvih podataka, pa čak ne znamo ni njezinu lokaciju. Iz svega proizlazi potreba da se crkvenim građevinama u Tvrđi posveti posebna pozornost, da se temeljito istraže i publiciraju. U tom smislu predlažemo temu istraživanja i prezentacije sakralnih građevina osječke Tvrđe:

I Prva pojava sakralnih građevina u Tvrđi:

- izvori i literatura - povijesni podaci
- ubikacija sakralnih građevina u urbanom tkivu Tvrđe
- kronologija i okolnosti izgradnje

II Crkva sv. Mihovila:

- povijesni podaci, vrijeme izgradnje
- opis građevine, stilske karakteristike
- digitalizacija tehničke dokumentacije (tlocrt, presjeci, karakteristični detalji)
- obrada inventara (može se obraditi kataloški ili samo napraviti izbor najvrijednijih)
- fotodokumentacija

III Crkva sv. Križa sa franjevačkim samostanom:

- povijesni podaci, vrijeme izgradnje
- rezultati arheoloških istraživanja iz 1989/90. s opisom ostataka romaničko-gotičke bazilike, vrijeme nastanka, stilsko određenje, valorizacija
- Opis građevine, stilske karakteristike
- digitalizacija tehničke dokumentacije (tlocrt, presjeci, karakteristični detalji)
- obrada biblioteke i inventara (kataloški ili samo izbor najvrijednijih djela)
- fotodokumentacija
- obraditi i crkvu i samostan

IV Zaključna razmatranja o nastanku, položaju stilskim karakteristikama i ulozi sakralnih građevina i njihov značaj u osječkoj Tvrđi

V Pripreme za tisak

- lektura tekstova
- recenzija
- prijevod na engleski
- dizajn publikacije, prijelom i tisak

Autori: Zvonko Bojčić, prof., mr.sc. Henrik Damjanović, Domagoj Tomas, prof.

Nakladnička djelatnost

Zbornik radova znanstvenog skupa Kazališna baština Valpova (1809. - 2009.)

U suradnji s Maticom hrvatske Ogrankom Valpovo i gradom Valpovo Zavod je organizirao znanstveni skup prilikom obilježavanja 200. obljetnice osnivanja kazališta u Valpovu. Na skupu je održano deset izlaganja znanstvenika i stručnjaka iz područja teatrologije, povijesti umjetnosti, glazbe, germanistike i arhitekture. *(u pripremi za tisak).*

Knjiga Mursa i njeno područje u antičko doba

U suradnji s Muzejom Slavonije Osijek tisak novog izdanja knjige dr.sc. Danice Pinterović "Mursa i njeno područje u antičko doba" u okviru projekta Osječka Tvrđa - i prijevod cjelovitog teksta na engleski jezik.

Autor knjige, Danica Pinterović, istaknuti je istraživač antičke građe Murse, čija su bogata saznanja prezentirani u knjizi MURSA I NJENO PODRUČJE U ANTIČKO DOBA. Knjiga je tiskana u nakladi Jugoslavenske (Hrvatske) akademije znanosti i umjetnosti, koja ima zadržana sva autorska prava. Izvanredna građa knjige znanstveno je obrađena i sintetizirana u cjelinu koja omogućava upoznavanje do tada nađenih antičkih artefakata. Međutim, izvrsni tekst ilustriran je reprodukcijama crno-bijelih fotografija na nivou onodobne fotografske i tiskarske tehnike, tako da je sadržaj reprodukcija praktički nečitljiv. Cjeloviti tekst knjige objavljen je na hrvatskom jeziku, a sažetak na njemačkom jeziku ne omogućava međunarodnim znanstvenicima i javnosti uvid u bogatu građu knjige. Time je onemogućeno sagledavanje povijesnog značaja Murse kao strateške sastavnice rimskog limesa i prometnog čvorišta s kamenim mostom kojim su bile povezane jugoistočne i maloazijske regije sa srednjoeuropskim pokrajinama rimske imperije. Budući da se granice Rimskog carstva danas razumijevaju kao jedinstveni spomenik u nastojanju da se proglase svjetskom kulturnom baštinom nužno je u taj europski projekt aktivno uključiti saznanja o Mursi i njenom području. Time bi se afirmirala naša kulturna i strateška povijesna uloga u europskim razmjerima i pridonijelo uvažavanju Hrvatske kao baštinika antičke civilizacije. Ovo novo izdanje knjige biti će popraćeno predgovorom našeg međunarodno uglednog arheologa prof.dr.sc. Emilia Marina, člana Francuske akademije.

Uredništvo knjige preuzeo je akademik Andrija Mutnjaković, koji je objavio ili uredio preko trideset knjiga iz povijesti ili teorije arhitekture. *(u pripremi za tisak).*

Monografija Mursa - Hadrijanova kolonija uz limes rimskog carstva

Knjiga Emilia Marina "Mursa - Hadrijanova kolonija uz Limes Rimskog carstva" na potpuno novi način predstavlja antički grad Mursu, prethodnicu Osijeka. Naime, naslanjajući se na izvrsnu monografiju o Mursi i njezinim spomenicima iz pera Danice Pinterović te na objavljena djela i rezultate arheoloških istraživanja u proteklih četiri desetljeća, autor postavlja saznanja o tom antičkom gradu u široki kontekst Rimskog carstva i njegova Limesa, nadilazeći konkretna otkrića i spomenike same Murse.

Tri su glavne posebnosti te sinteze:

Prva je naglasak na vezivanje povijesti grada i njegova osnivača cara Hadrijana. Odatle i podnaslov knjige. Naime, upravo je Hadrijan, rođen na teritoriju današnje Španjolske, ponajviše učinio na osiguranju granica Carstva, uključujući i u Panoniji, te je njegova odluka da uspostavi koloniju Mursu zastalno dio širokog projekta koji će nedvojbeno naći odraz u urbanizmu i arhitekturi grada, sociološkoj i religijskoj slici antičke Murse (Prolog i Poglavlja I-IV).

Druga je posebnost naglasak na osobe i događaje koje znače da je taj grad bio mnogo važniji od onoga što bismo mogli suditi na temelju poznatih nam njegovih spomenika. Naime, njih je neusporedivo manje od nekih drugih važnih antičkih gradova na području Hrvatske, primjerice Salone, Narone, Jadera, Pule. Međutim, razni događaji, pa uostalom, na prvom mjesti i bitke koje su se na tom području vodile, a od značenja za europsku povijest, udio kako rimskih careva tako i Mursijaca, čine da je Mursa bila grad koji svojim značenjem nadilazi svoju vlastitu spomeničku baštinu (Poglavlja V-VII).

Treći je naglasak na proučavanju Murse u okviru dinamičkih zemljopisnih koordinata: Zapad-Istok i Sjever-Jug. Prva se konkretizira kroz svojevrstne todobne autoputove koji su vodili od Italije ili današnje Francuske prema Istoku: Mursa je bila na tim glavnim pravcima te je stoga zajamčeno bila u kontaktu s gradovima koji su bili na toj trasi, u prvom redu onima na teritoriju današnje Slovenije, naravno, Hrvatske, kao i Srbije. Koordinata Sjever-Jug pak konkretizira se u odnosu Jadran-Dunav, te na obrambene i prometne pravce. Slijedom toga imamo osobitu priliku usporediti Mursu s najpoznatijim arheološkim lokalitetima na odgovarajućem dunavskom prostoru (Poglavlja VIII-IX).

Zaključno, autor inzistira na raznim profilima oživljene Murse i na mogućim literarnim ili arheološkim ekskursima (Poglavlje X i Epilog).

Autor: prof.dr.sc. Emilio Marin.

Monografija Sulejmanov most u Osijeku - povijesni dossier i suvremena interpretacija

Već više od jednog stoljeća drveni most koji je ljeti 1566. preko Drave kod Osijeka i baranjskih močvara sve do Darde dao podići sultan Sulejman Veličanstveni provlači pažnju povjesničara. Most je uništen u jesen 1687. tijekom borbi za oslobođenje Ugarske i Slavonije od Osmanlija, no njegovi drveni ostaci - hrastovi piloni - još su uvijek mjestimično sačuvani na pojedinim lokacijama njegove trase. U posljednje vrijeme poduzimaju se pokušaji rekonstrukcije trase mosta i njegova stvarnog fizičkog izgleda - sve do prijedloga za fizičku obnovu mosta. U sklopu tih interesa Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u suradnji s Institutom za povijest umjetnosti pokreće projekt istraživanja mosta u svim aspektima njegove historiografske i fizičke opstojnosti. Tijekom istraživanja provedena je kritička analiza svih verbalnih i vizualnih informacija o mostu i prikupljena dokumentarna građa koja prema načelima povijesnog očevida s velikim stupnjem potpunosti prikazuje most u doba njegova postojanja i neposredno nakon njega, u vremenu svježeg povijesnog pamćenja u zapadnim izvorima (M. Pelc). Istodobno provedena su istraživanja osmanskih povijesnih izvora u arhivu u Carigradu, kojima se dobivaju jasnije spoznaje o strateškoj gospodarskoj, vojnoj i prometnoj važnosti mosta, odnosno grada Osijeka (N. Močanin). Most kao specifična urbanistička činjenica osmanskoga Osjeka, povezan s gradom i okolišem, ujedno i kao važno djelo inženjerske arhitekture u drvu, predmet je studije I. Haničar i R. Vučetića. U njoj se temeljem sinteze recentnih arheoloških istraživanja i spoznaja dobivenih analizom kartografskih, topografskih, katastarskih i geofotografskih podataka pokušava postaviti stvarna trasa mosta u doba osmanske vlasti.

U cjelini ova studija sadrži do sada najpotpuniju "autopsiju" osječkoga mosta u historiografskim i empirijsko-terenskim horizontima. Njezina je namjena da posluži kao pouzdani dossier povijesne i recentne evidencije jednog graditeljskog objekta goleme identitetske važnosti za grad Osijek, pa i za čitavu Slavoniju. Na njegovoj podlozi mogući su daljnji pokušaji restitucije mosta kao kulturološkog označitelja koji u simboličkom aspektu nosi značajne potencijale povezivanja zapadne i orijentalne kulturne sfere. U tom sklopu su istraživanja povijesnog identiteta Osijeka u ranom novom vijeku - tijekom osmanske vladavine - nerazdvojna od istraživanja povijesti Sulejmanova mosta, njegove recepcije u suvremenim vizualnim i verbalnim vrelima i njegova značenja za sudionike povijesnih zbivanja u srednjoistočnoj Europi. Činjenica da je na prostoru Hrvatske postojao tako značajan objekt, koji se svojedobno doživljavao kao svojevrstno svjetsko čudo, poticajna je za njegovu suvremenu valorizaciju i, marketinški rečeno, za njegovo puno korištenje kao jedan od hrvatskih kulturnopovijesnih brendova. Monografija se planira izdati u suradnji s Turističkom zajednicom grada Osijeka.

Urednici: akademik Andrija Mutnjaković i dr.sc. Milan Pelc. (u pripremi za tisak).

Knjiga Konzervatorske i urbanističke posljedice rušenja bedema Tvrđe u Osijeku

Istovremeno s prestankom ratnih opasnosti na jugoistoku Europe u drugoj polovini 19. stoljeća smanjuje se vojno i strateško značenje Tvrđe. Iako su na njoj radili vrhunski vojni inženjeri, utvrda nikada nije oživjela u obrambenom smislu. Na temelju novih potreba 1912. godine izrađena je Regulatorna osnova koja povezuje tri gradske općine (Tvrđu, Gornji i Donji grad). Ona eliminira fortifikaciju i daje joj novu funkciju. Nakon I. Svjetskog rata vlasti donose odluku o rušenju bedema. Ideju ubrzava planirana izgradnja električnog tramvaja izvan korpusa utvrde. Iznimno važna barokna jezgra Tvrđe uslijed novonastalih promjena ostaje bez zidne ovojnice čime je izgubila volumen i izvorni oblik, ali se na taj način povezala s ostalim gradskim jedinicama te je na urbanističkom planu promijenila sliku grada.

Današnji prostor između Tvrđe i Gornjeg grada ima reprezentativnu ulogu u gradskoj strukturi te je pojedinačno bio predmetom domaćih znanstvenih istraživanja u arhitekturi i urbanizmu. Stoga postoji potreba da se uz dosadašnja istraživanja uvrsti i povijesno umjetnički pristup i obuhvati kontinuirani razvoj urbanističkog prostora od 17. do 21. stoljeća s naglaskom na uzroke i posljedice koje su i danas prisutne. Rad će pridonijeti sintezi proučavanja fortifikacijske arhitekture kontinentalnog dijela Hrvatske na primjeru osječke Tvrđe kao skladnog vojnog i civilnog središta koji se kroz povijest mijenjao prestankom jedne i potrebom za nastavak nove funkcije. Obuhvatit će cjelovit prikaz bedema, objediniti do sad neistražene i nepoznate podatke gradskih sjednica, način rušenja te uzroke i posljedice tog čina. Regulatorne osnove, natječajni radovi i nerealizirani projekti biti će dokumentirani i vrednovani, a njihov cjeloviti prikaz pridonijet će sveobuhvatnoj valorizaciji prostora, povijesno-urbanističkom razvoju i uređenju tog dijela grada. Povijesno-umjetničko vrednovanje prostorne cjeline bit će podloga za buduće istraživanje, daljnje konzervatorske studije, planove obnove, revitalizaciju Tvrđe i okolnog prostora. Tko su idejni začetnici rušenja bedema, koji su vojni administrativni i upravni razlozi, kakve su odluke i ciljevi gradskih zapisnika, te pristup i način rušenja, podjela i ponovna namjena građevinskog materijala također će biti istraženi. Istraživanje će obuhvatiti kompletan urbanistički razvoj kako unutar tvrđavske jezgre, tako i mikroregije izvan nje, neposredno nakon rušenja zidina. U radu će biti govora o tome koliko je brisan prostor oko utvrde odigrao važnu ulogu u kasnijem prostornom, urbanom i povijesnom rastu i razvoju grada (što se rušenjem dobilo) uz još uvijek stroge vojne propise na potezu *topničke potege*. Osnovna polazišta uz upotrebu dosadašnjih spoznaja uključuju prikupljanje, sistematiziranje, proučavanje i korištenje postojeće izvorne arhivske građe, projektne i kartografske dokumentacije, obradu dostupne domaće i strane literature te prikupljanje podataka kojima raspolažu relevantne institucije.

Znanstveni doprinos ovog rada biti će cjeloviti prikaz do sada neistraženog kontinuiranog povijesnog razvoja urbanističke cjeline na području Osijeka između Tvrđe i Gornjeg grada od 17. do 21. stoljeća. Korištenjem postojeće dokumentacije i analize, stilske komparacije i sinteze dosadašnjih i novih spoznaja ocijenit će se uloga i pozicija nekadašnje fortifikacije u odnosu na urbani razvoj i potrebu integracije u novo gradsko tkivo. Do sada nije publicirana građa koja objedinjuje period prije I. i između I. i II. svj. rata, tj. period prije, za vrijeme i nakon rušenja bedema Tvrđe u Osijeku. Prilikom izrade rada koristit će se teorijske podloge povjesničara, povjesničara umjetnosti, arhitekata i urbanista koji su se bavili obradom povijesti arhitekture i urbanizma na području Slavonije jer tema zahtijeva interdisciplinarni pristup, te literatura s područja europskog urbanizma i knjige iz vojne povijesti.

Autorica: Irena Pauk Sili, povjesničar umjetnosti. (*u pripremi za tisak*).

Monografija Zavjetni spomenik presvetog Trojstva u osječkoj Tvrđi

Barokni kužni pil koji zauzima središnji prostor Trga u osječkoj Tvrđi nastao je po uzoru na brojne slične koji su postojali u gradovima Austrijske monarhije. Izradu kipa 1729.-1730. godine financirala je barunica Marija Ana Petraš, udovica husarskog generala, podmaršala Maksimilijana Petraša, zapovjednika osječke Tvrđe, u znak trajnog sjećanja i zavjeta na haranje kuge u Slavoniji i Osijeku. Kompozicija ovog baroknog spomenika izvedena je kamenom pješčenjakom u obliku stupa na kružnom razvedenom podnožju položenom na pravokutnoj platformi s prilaznim četverostranim stubištem. Na vrhu spomenika je prikaz Sv. Trojstva; grupa kipova s atributima. Kipovi Krista i Boga

Oca su kameni, a lik Duha Svetoga i aureole su izrađeni od metala. Na glavnom postolju smješteno je pet svetačkih likova: Sv. Sebastijan, Sv. Franjo Ksaverski, Sv. Karlo Boromejski i Sv. Rok te Sv. Rozalija u ležećem položaju. Naknadno su u uglove stuba, prilikom obnove 1784. godine, ugrađeni postamenti s kipovima Immaculate, sv. Katarine, sv. Ivana Nepomuka i sv. Josipa, za koje se zna da su izvorno stajali na drugim mjestima u gradu. Postolje spomenika raščlanjeno je na vijenac, valjkasto tijelo s ugaonim volutama i poligonalno podnožje a leži na širokom, piramidalno oblikovanim stubama. Na spomeniku je uklesano pet latinskih natpisa koji imaju kronograme. Na njima se čitaju godine izgradnje te obnove spomenika: 1729., 1730., 1829. i 1867. godina. Kako je osječki Pil najznačajniji barokni spomenik javne plastike nužno je predstaviti ga kroz monografiju domaćoj i stranoj javnosti. U sklopu monografije obraditi će se sve povijesne podatke i svu arhivsku dokumentaciju, napraviti će se kronologija svih zahvata rađenih na spomeniku s iscrpnom fotodokumentacijom i dati jedna povijesna i povijesnoumjetnička valorizacija.

Autori: Eduard Hudolin, Darija Cvitan.

Knjiga Kroz nutarnji grad: gostionice, svratišta i jedan samostan

U istraživanju građe za upoznavanje s ritmom privatnog vremena građana u Tvrđi u 18. i 19. stoljeću nailazi se na niz podataka o gostionicama (Kod šarana, K volu, Tri potkove, K zvijezdi, Kod kugle, K topu,...) i svratištima (Labudovo pero, Patka,...) koja su bila dijelom svakodnevlja brojnih Osječana toga razdoblja. U knjizi "Kroz Tvrđu" donio bi se detaljan opis svake od njih s primjerenom fotodokumentacijom uz navođenje imena uglednika i književnika koji su u njih zalazili. Posebice je stoga važan "Osječki ljetopis 1686-1945" urednika Stjepana Sršana (Povijesni arhiv u Osijeku, Osijek, 1993) u kojemu se nalazi niz dnevnčkih zapisa npr. Matije Petra Katančića, Marijana Lanosovića, Antuna Papušlića, i dr. o *Nutarnjem gradu* odnosno Tvrđi.

O brojnim zbivanjima u franjevačkom samostanu u Tvrđi posebice vezanim uz književna okupljanja (u njemu su se susretali književnici poput Velikanovića, Paviševića, Lanosovića, Relkovića...) te uz trpezarijske svečanosti koje su se tim povodom upriličavale pisao je Stanislav Marijanović u knjizi "Od turskog do suvremenog Osijeka" (Zagreb/Osijek, 1996.) pa će se tim tragom i nastaviti istraživanje na rukopisnoj dnevničkoj ostavštini Antuna Josipa Turkovića čije je odlomke na latinskom jeziku naslovljene "Diarium Parachialis Ecciesiae Interioris Civitatis Essek Sancto Michaeli Archangelo" objavio u "Osječkom Ljetopisu 1686-1945" Stjepan Sršan, a o njemu je više pisao Milovan Tatarin u članku "Tvrđa-nevidljivi tragovi" u knjizi "Povijest, istina, prašina" (Zagreb, 2002).

Autorica: prof.dr.sc. Helena Sablić Tomić.

Monografija Tri katedrale - Osijek, Đakovo i Pečuh

Tisak monografije u okviru projekta Tri katedrale - Osijek, Đakovo i Pečuh, autora Pavla Hegeduša, akademskog slikara.

Monografija Umjetnost 19. stoljeća u Osijeku

Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku od 2005. godine radila je na projektu "Umjetnost 19. stoljeća u Osijeku", koji je obuhvaćao istraživanja kasnog baroka, klasicizma, bidermajera, historicizma, romantizma, realizma i akademizma. Rezultati istraživanja prezentirati će se tiskom istoimene monografije u izdanju Zavoda krajem 2013. godine. Struktura projekta obuhvaća: arhitekturu, slikarstvo, kiparstvo, primijenjenu umjetnost, fotografiju, tiskovnu građu i društvene i gospodarske prilike.

Dnevnik Vatroslava Florschütza iz I. svjetskog rata

U suradnji s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti, Odsjekom za povijest medicine planira se napraviti pretisak ekskluzivnog materijala obitelji Florschütz iz I. svjetskog rata. U Arhivi obitelji dr. Darka Florschütza i Ivice Boban sačuvan je prijepis i rukopis o ratnim sjećanjima znamenitog hrvatskog kirurga Vatroslava Florschütza (1879.-1967.). Riječ je o ratnom dnevniku,

dragocjenom izvornom dokumentu u koji je Florschütz notirao svoju kiruršku praksu i ostala ratna opažanja za vrijeme Balkanskoga rata (1913. godine u sklopu rada u 29. Rezervnoj bolnici u Beogradu) i Prvog svetskog rata (1914.-1918.). U dogovoru s obitelji, kopija navedenog dnevnika pohranjena je u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. U sklopu suradnje Akademijinog Odsjeka za povijest medicinskih znanosti (prof.dr.sc. Stella Fatović-Ferenčić) i Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku (prof.dr.sc. Antun Tucak, prof.emeritus) nastavit će se raditi na istraživanju ovog materijala, na njegovom sređivanju, raščlambi i priređivanju za tisak. Za razliku od susjednih europskih zemalja Hrvatska je izrazito siromašna tekstovima, svjedočanstvima i fotomaterijalom iz navedenih ratnih razdoblja. Stoga će rad na ovom rukopisu i njegovo objavljivanje pridonijeti razotkrivanju jednog važnog segmenta historiografije i hrvatske medicinske baštine.

Autori: prof.dr.sc. Antun Tucak, professor emeritus i prof.dr.sc. Stella Fatović-Ferenčić. (*u pripremi za tisak*).

Znanstveni časopis Anali svezak 27

Svečane akademije posvećene 150. obljetnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. (*u pripremi za tisak*).

Znanstveni časopis Anali svezak 28

Radovi s V. znanstvenog skupa "Dani Andrije Štampara" održanog 30. i 31. ožujka 2012. godine u Slavonskom Brodu. (*u tisku*).

Znanstveni časopis Anali svezak 29

Znanstveno-stručni skup Stara knjiga - kulturno, povijesno i znanstveno izvorište.

Skup će se održati 25. listopada 2013. u Osijeku.

Skupovi

1. Drugi međunarodni znanstveni simpozij **Gospodarstvo Istočne Hrvatske - jučer, danas, sutra** - u suradnji s *Ekonomskim fakultetom Sveučilišta "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku*.
Vrijeme održavanja: 30. i 31. svibnja 2013. u Osijeku.
2. Znanstveni skup **Proizvodnja hrane i šumarstvo - temelj razvoja Istočne Hrvatske** - u suradnji s *Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti Znanstvenim vijećem za poljoprivredu i šumarstvo, Znanstvenim vijećem za zaštitu prirode, Centrom za znanstveni rad u Vinkovcima, Zavodom za znanstveni i umjetnički rad u Požegi i Zavodom za znanstvenoistraživački rad u Vukovaru*.
Vrijeme održavanja: 14. i 15. lipnja 2013. u Osijeku.
3. Znanstveno-stručni skup **Stara knjiga - kulturno, povijesno i znanstveno izvorište** - u suradnji s *Muzejom Slavonije Osijek*.
Vrijeme održavanja: 25. listopada 2013. u Osijeku.
4. Treći znanstveno-stručni skup **Okolišno prihvatljiva proizvodnja kvalitetne i sigurne hrane** - u suradnji sa *Sveučilištem "Josipa Jurja Strossmayera", Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku, Prehrambeno-tehnološkim fakultetom, Poljoprivrednim institutom i Hrvatskom agencijom za hranu*.
Vrijeme održavanja: 13. prosinca 2013. u Osijeku.

5. Znanstveno-stručni skup **Bioekonomija - povezivanje primarne proizvodnje s prerađivačkom industrijom** (učinkovitije iskorištenje obnovljivih resursa)
1. Prerada obnovljivih sirovina - biomase
  2. Razvoj tržišta i konkurentnosti u sektoru bioekonomije uz:
    - održivo povećavanje primarne proizvodnje
    - pretvorba otpada (otpadnih produkata) u proizvode dodane vrijednosti
    - učenje o mehanizmima poboljšane proizvodnje i učinkovitijem korištenju sirovina.
- Održavanje skupa se planira održati zavisno o prihvaćanju poziva za skup potencijalnih predavača.
Organizaciju skupa vodi akademkinja Vlasta Piližota.

Znanstveno-stručna predavanja

1. U suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku održati će predavanja:

akademik Pavao Rudan: **Populacijska struktura Hrvatske viđena očima jednog antropologa - od povijesne demografije do molekularne gentike**
Vrijeme održavanja: listopad 2013.

prof. dr.sc. Marko Turina:
Vrijeme održavanja: lipanj 2013.

akademik Ivica Kostović: **Od prvih sinapsi do apstraktnog mišljenja**
Vrijeme održavanja: 28. svibnja 2013.
2. U suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku održati će se predavanje:

akademik Jakša Barbić:
Predavanje u povodu ulaska naše zemlje u krilo Europske unije
Vrijeme održavanja: 26. travnja 2013.

prof.dr.sc. Jasna Omejec, predsjednica Ustavnog suda RH
Predavanje u povodu ulaska naše zemlje u krilo Europske unije
Vrijeme održavanja: lipanj 2013.

Izložbe

1. Izložba akademika Zlatka Boureka **Čiklovi i dereglije** - u suradnji s Muzejom Slavonije Osijek i Turističkom zajednicom grada Osijeka
Vrijeme održavanja: rujna, listopad 2013.
2. Izložba posvećena akademikima **Miroslavu Begoviću i Andriji Mutnjakoviću** - u suradnji s Hrvatskom komorom arhitekata i Udruženjem hrvatskih arhitekata.
Vrijeme održavanja: rujna 2013.
3. Izložba **Stara knjižna građa iz Muzeja Slavonije Osijek** u okviru znanstveno-stručnog skupa Stara knjiga - kulturno, povijesno i znanstveno izvorište - u suradnji s Muzejom Slavonije Osijek.
Vrijeme održavanja: 25. listopada 2013.

Ostalo

1. Podizanje skulpture posvećene glumcu Fabijanu Šovagoviću autora akademika Zlatka Boureka - u suradnji s Gradom Osijekom.

PLAN PRIHODA I RASHODA ZA 2013. GODINU

Opis	Plan za 2013.	Plan za 2012.	indeks 2013./ 2012.
PRIHODI	250.000,00 kn	475.000,00 kn	52,63
1. OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA	100.000,00 kn	100.000,00 kn	100
2. GRAD OSIJEK	100.000,00 kn	100.000,00 kn	100
3. MINISTARSTVO KULTURE RH			
Osječka Tvrđa	0,00 kn	270.000,00 kn	-
4. PROJEKT JAVNIH POTREBA U KULTURI GRADA OSIJEKA			
Osječka Tvrđa	5.000,00 kn	5.000,00 kn	100
5. PROGRAM JAVNIH POTREBA U KULTURI OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE			
Osječka Tvrđa	10.000,00 kn	0,00 kn	
Mursa i njeno područje u antičko doba			
Mursa - Hadrijanova kolonija uz limes Rimskog carstva	5.000,00 kn	0,00 kn	
Sulejmanov most u Osijeku povijesni dossier i suvremena interpretacija	10.000,00 kn	0,00 kn	
Crkvena arhitektura Osječke Tvrđe	5.000,00 kn	0,00 kn	
Konzervatorske i urbanističke posljedice rušenja bedema Tvrđe u Osijeku	5.000,00 kn	0,00 kn	
Monografija o zavjetnom spomeniku Presvetog Trojstva u Osječkoj Tvrđi	5.000,00 kn	0,00 kn	
Kroz nutarnji grad: gostionice, svratišta i jedan samostan	5.000,00 kn	0,00 kn	
UKUPNO	250.000,00 kn	475.000,00 kn	52,63
Opis	Plan za 2013.	Plan za 2012.	indeks 2013./ 2012.
RASHODI	301.702,93 kn	996.475,73 kn	31,93
1. MATERIJALNI TROŠKOVI	111.735,73 kn	68.478,65 kn	163,17
Energija i grijanje	16.500,00 kn	16.111,80 kn	102,41
Komunalne usluge	5.000,00 kn	4.263,71 kn	117,27
Troškovi poštarine, telefona, interneta	9.000,00 kn	9.817,24 kn	91,68
Računalna oprema	10.000,00 kn	1.573,50 kn	635,53
Tekuće i investicijsko održavanje	5.000,00 kn	157,44 kn	3.175,81
Nabavka ostale uredske opreme	6.000,00 kn	183,00 kn	3.278,69
Stručna literatura, pretplata na časopise, dnevni tisak	7.000,00 kn	3.629,95 kn	192,84
Dnevnice za službena putovanja	6.000,00 kn	1.706,00 kn	351,7
Putni troškovi vanjskih suradnika	12.000,00 kn	703,00 kn	1.706,97
Uredski materijal	10.000,00 kn	6.624,49 kn	150,96
Reprezentacija	5.000,00 kn	1.743,34 kn	286,81
Nabavka sitnog inventara	4.000,00 kn	0,00 kn	
Troškovi održavanja i tekući popravci	6.453,97 kn	10.220,03 kn	63,15
Materijali za čišćenje i higijenske potrepštine	4.500,00 kn	2.537,37 kn	177,35
Ostale najamnine i zakupnine	5.000,00 kn	0,00 kn	
Ostali nespomenuti rashodi	281,76 kn	9.207,78 kn	3,06

2. TROŠKOVI REALIZACIJE PROJEKATA	189.967,20 kn	927.997,08 kn	21,68
Osječka Tvrđa <i>Osječko-baranjska županija, Grad Osijek, vlastita sredstva</i>			
	15.000,00 kn	525.997,08 kn	3,16
Znanstveni skup: Stara knjiga - kulturno-povijesno i znanstveno izvorište u suradnji s Muzejom Slavonije Osijek <i>Osječko-baranjska županija, vlastita sredstva</i>	15.000,00 kn	0,00 kn	
Tisak novog izdanja knjige " Mursa i njeno područje u antičko doba " dr.sc. Danice Pinterović <i>vlastita sredstva</i>	15.000,00 kn	282.000,00 kn	5,32
Mursa - Hadrijanova kolonija uz limes Rimskog carstva <i>Osječko-baranjska županija</i>	5.000,00 kn	20.000,00 kn	25
Sulejmanov most u Osijeku povijesni dossier i suvremena interpretacija <i>Ministarstvo kulture RH, Osječko-baranjska županija</i>	10.000,00 kn	20.000,00 kn	50
Crkvena arhitektura Osječke Tvrđe <i>Osječko-baranjska županija</i>	5.000,00 kn	20.000,00 kn	25
Konzervatorske i urbanističke posljedice rušenja bedema Tvrđe u Osijeku <i>Osječko-baranjska županija</i>	5.000,00 kn	20.000,00 kn	25
Monografija o zavjetnom spomeniku Presvetog Trojstva u Osječkoj Tvrđi <i>Osječko-baranjska županija</i>	5.000,00 kn	20.000,00 kn	25
Kroz nutarnji grad: gostionice, svratišta i jedan samostan <i>Osječko-baranjska županija</i>	5.000,00 kn	20.000,00 kn	25
Kazališna baština Valpova - zbornik radova sa Znanstvenog skupa, Grad Valpovo, vlastita sredstva	15.000,00 kn	0,00 kn	
Monografija Tri katedrale - Osijek, Đakovo i Pečuh	10.000,00 kn	0,00 kn	
Monografija Umjetnost 19. stoljeća u Osijeku	10.000,00 kn	0,00 kn	
Dnevnik Vatroslava Florschutza iz I. svjetskog rata	10.000,00 kn	0,00 kn	
Znanstveno-stručni skup Bioekonomija – povezivanje primarne proizvodnje s prerađivačkom industrijom (učinkovitije iskorištenje obnovljivih resursa)	15.000,00 kn	0,00 kn	
Drugi međunarodni znanstveni simpozij Gospodarstvo Istočne Hrvatske – jučer, danas, sutra – u suradnji s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta „Josipa Jurja Strossmayera“ u Osijeku	0,00 kn	0,00 kn	
Znanstveni skup Proizvodnja hrane i šumarstvo – temelj razvoja istočne Hrvatske – u suradnji s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti Znanstvenim vijećem za poljoprivredu i šumarstvo, Znanstvenim vijećem za zaštitu prirode, Centrom za znanstveni rad u Vinkovcima, Zavodom za znanstveni i umjetnički rad u Požegi i Zavodom za znanstvenoistraživački rad u Vukovaru	10.000,00 kn	0,00 kn	
Treći znanstveno-stručni skup Okolišno prihvatljiva proizvodnja kvalitetne i sigurne hrane – u suradnji sa Sveučilištem „Josipa Jurja Strossmayera“, Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku, Prehrambeno-tehnološkim fakultetom, Poljoprivrednim institutom i Hrvatskom agencijom za hranu	0,00 kn	0,00 kn	
U suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta „Josipa Jurja Strossmayera“ u Osijeku održati će predavanje akademik Pavao Rudan: Populacijska struktura Hrvatske viđena očima jednog antropologa – od povijesne demografije do molekularne genetike	1.500,00 kn	0,00 kn	

U suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta „Josipa Jurja Strossmayera“ u Osijeku održati će predavanje akademik Ivica Kostović : Od prvih sinapsi do apstraktnog mišljenja	1.500,00 kn	0,00 kn	
U suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta „Josipa Jurja Strossmayera“ u Osijeku održati će predavanje prof. dr. sc. Marko Turina	3.000,00 kn	0,00 kn	
U suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta „Josipa Jurja Strossmayera“ u Osijeku održati će predavanje akademik Jakša Barbić	1.500,00 kn	0,00 kn	
U suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta „Josipa Jurja Strossmayera“ u Osijeku održati će predavanje prof.dr.sc. Jasna Omejec , predsjednica Ustavnog suda RH: Predavanje u povodu ulaska naše zemlje u krilo Europske unije	1.500,00 kn	0,00 kn	
Izložba skulptura akademika Zlatka Boureka Čiklovi i dereglije - u suradnji s Muzejom Slavonije Osijek <i>Osječko-baranjska županija, vlastita sredstva</i>	7.500,00 kn	0,00 kn	
Izložba arhitekture posvećena akademicima Miroslavu Begoviću i Andriji Mutnjakoviću , <i>Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku, vlastita sredstva</i>	7.500,00 kn	0,00 kn	
Izložba Stara knjižna građa iz Muzeja Slavonije Osijek - u suradnji s Muzejom Slavonije Osijek	7.000,00 kn	0,00 kn	
Anali 27, 28 i 29 Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta RH (Anali 27), Bolnica u Slavonskom Brodu (Anali 28), vlastita sredstva(Anali 29)	8.967,20 kn	0,00 kn	
UKUPNO RASHODI	301.702,93 kn	996.475,73 kn	31,93
PRIHODI - RASHODI	-51.702,93 kn	-521.475,73 kn	
PRIJENOS SREDSTAVA IZ PRETHODNOG RAZDOBLJA	51.702,93 kn	521.475,73 kn	9,91
FINANCIJSKI REZULTAT	0,00 kn	0,00	